

Ігор Сергійович ПОЛЯКОВ,
кандидат юридичних наук
(Харківський національний університет
внутрішніх справ, м. Харків)

КРИМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СПЕЦИФІЧНИХ КОРУПЦІЙНИХ СХЕМ СЕРЕД ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Стаття присвячена кримінологічному аналізу специфічних, які виникли після початку повномасштабної збройної агресії росії проти України, корупційних схем серед військовослужбовців. Виділено, надано опис та пояснення дев'яти типам корупційних схем. Встановлено, що вони лишаються стійкими, інституціоналізованими формами злочинної діяльності щодо експлуатації бюджетних ресурсів або фактичних можливостей, пов'язаних зі службою. Актуалізована задача підвищення ефективності протидії їх відтворенню, що вимагає впровадження нових системних підходів, що передбачатимуть додаткові заходи незалежного контролю за рухом бюджетних коштів, мінімізації людського фактору у цьому процесі, якісного оперативного супроводження діяльності підрозділів ЗСУ.

Ключові слова: війна, корупція, корупційна схема, неправомірна вигода, привласнення майна, розтрата, військовослужбовець.

Постановка проблеми. Триваюча російсько-українська війна окрім екстраординарних загроз для збереження української державності, окрім необхідності збереження концентрації заходів з відсічі збройній агресії та загальнонаціональної мобілізації у виконання цієї задачі, зумовила також і актуалізацію потреби компетентного реагування на видозміну суто внутрішніх загроз у сфері функціонування сектору безпеки та оборони. Мова йде про ті загрози, які традиційно пов'язувались для національної безпеки у зв'язку із відтворенням корупційних практик і які з початком повномасштабної війни зазнали трансформації. Вони ускладнились, відбулося збільшення обсягів нелегальних фінансових потоків у їх структурах, з'явилися принципово нові схеми. Вчасне реагування на них і,

передусім, на рівні наукового, аналітичного кримінологічного їх опрацювання – одна з найважливіших задач забезпечення стійкості всього сектору безпеки та оборони України та, зокрема, його ядра – Збройних Сил України, в умовах війни.

Зазначимо, що проблеми кримінологічного забезпечення протидії корупційній злочинності взагалі та у секторі безпеки та оборони України, зокрема, неодноразово порушувались у працях О. М. Бандурки, О. Ю. Бусол, В. О. Глушкова, В. В. Голіни, О. О. Дудорова, А. П. Закалюка, О. Г. Кальмана, О. М. Литвака, О. М. Литвинова, Д. С. Машлякевича, М. І. Мельника, В. О. Навроцького, А. В. Носача, Ю. В. Орлова, М. І. Хавронюка, В. І. Шакуна, В. К. Шкарупи та ін. Втім, динамізм розвитку корупційних практик, типізація родових корупційних схем вимагає актуалізації наукового знання, його адаптації, внесення інновацій.

Метою статті є виявлення, опис та пояснення типових корупційних схем, що виникли в умовах повномасштабної війни та практикуються в середовищі військовослужбовців Збройних Сил України.

Виклад основного матеріалу. Вельми гострою у соціально-політичному плані є проблема корупційної злочинності, що відтворюється в тих структурах сектору безпеки та оборони, функціонал яких серед іншого спрямований на забезпечення нормального процесу мобілізації в умовах правового режиму воєнного стану. Спектр цих органів, як, власне, і корупційних схем, – вельми широкий. Втім, значна частина з цих схем не були властивими для періоду до повномасштабної агресії російської федерації проти України¹. Вони виникли у зв'язку із суттєвою зміною умов функціонування сектору безпеки та оборону, виявилися специфічними. Їх кримінологічний аналіз, опис особливостей їх структури, механізму розгортання є важливим для подальшої розробки таких заходів превентивного характеру, які б, зрештою, мали достатню ефективність.

Здійснений нами аналіз відкритих публікацій у медіа (258 повідомлень за період 10.02.2023–20.07.2025), офіційних прес-релізів правоохоронних органів (118 відповідних повідомлень), а також результати опрацювання зібраних експертних оцінок 21 працівника Державного бюро розслідувань та 18 працівників Служби безпеки України, дає можливість узагальнити інформацію про в тій чи іншій мірі поширені корупційні схеми та виділити такі з них.

1. «Продаж» фіктивних повісток, які надають фактичну змогу відносно «вільно» пересуватися територією України протягом певного періоду часу (6 днів)². Пред'явлення такого документу іншим працівникам ТЦК та СП,

¹ Поляков І. С. Деякі особливості корупційних схем серед військовослужбовців під час дії правового режиму воєнного стану // Правові реалії сьогодення : Матер. II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 22 травня 2025 р.) / Харківський економічний університет імені Семена Кузнеця. Харків, 2025. С. 195.

² 1000 доларів за фіктивну повістку: на Одещині поліцейські викрили 24-річного військовослужбовця РТЦК та СП на хабарництві / Головне управління Національної поліції в Одеській області : офіційний веб-портал. URL: <https://od.npu.gov.ua/news/1000-dolariv-za-fiktyvnu-povistku-na-odeshchyni-politseiski-vykryly-24-richnoho-viiskovoslužbovtisia-rttsk-ta-sp-na-khabarnytstvi> (дата

поліцейському звільняло від необхідності повторного вручення повістки чи доставлення особи до відповідного ТЦК та СП для складання протоколу про адміністративне правопорушення (ст. ст. 210, 210-1 КУпАП)¹.

2. Внесення неправдивих відомостей до відповідної бази даних ТЦК та СП (реєстр «Оберіг») щодо оновлення військово-облікових даних та/або оформлення фіктивної відстрочки. Так, оперативники Департаменту стратегічних розслідувань та слідчі Національної поліції зібрали докази стосовно 11 осіб, які стали підставою для повідомлення їм підозр. Серед них – працівники ТЦК та СП з Хмельницької, Донецької, Волинської, Черкаської, Полтавської, Харківської, Запорізької та Одеської областей. До прикладу, вартість оновлення даних та військово-облікових документів з можливістю відстрочки на один рік сягала 3000 доларів².

Інший приклад: У січні 2025 року підполковник Збройних сил України повідомив одному із військовозобов'язаних, що має знайомих у ТЦК та СП Києва. За їх «сприяння» він міг би оновити військово-облікові дані та внести необхідні відомості до реєстру «Оберіг». Вартість таких «послуг» становила 4 тисячі доларів США. Після проходження всієї необхідної процедури оновлення військово-облікових даних посадовець отримав обумовлену ним суму. Згодом під час зустрічей з іншими військовозобов'язаними підполковник повідомив, що має інший налагоджений механізм з оновлення військово-облікових даних через один із ТЦК та СП Волинської області та може допомогти зробити це за грошову винагороду. Він пояснив, що його керівник, полковник командування, колишній обласний військовий комісар вказаного регіону, та має відповідні зв'язки. Підполковник підкреслив, що «клієнтам» навіть не потрібно їхати до Волинської області. Він запевнив, що самостійно заповнить необхідні заяви, оформить фіктивний договір оренди про проживання «клієнтів» на території області, пройде за них ВЛК, проте вартість таких послуг вже становила 9 тисяч доларів США³.

3. Підроблення медичних документів про результати проходження військово-лікарської комісії. Так, за результатами комплексних заходів

звернення: 20.07.2025).

¹ Поляков І. С. Деякі особливості корупційних схем серед військовослужбовців під час дії правового режиму воєнного стану // Правові реалії сьогодення : Матер. II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 22 травня 2025 р.) / Харківський економічний університет імені Семена Кузнеця. Харків, 2025. С. 196.

² Оновлення даних в ТЦК та видача меддокументації: ще 11 учасників корупційних схем отримали підозри / Національна поліція України : офіційний веб-портал. URL: <https://npu.gov.ua/news/onovlennia-danykh-v-ttsk-ta-vydacha-meddokumentatsii-shche-11-uchasnykh-koruptsiinykh-skhem-otrymaly-pidozry-natspolitsiia> (дата звернення: 20.07.2025).

³ ДБР викрило двох посадовців ЗСУ на організації корупційної схеми у столичному та волинському ТЦК / Державне бюро розслідувань : офіційний веб-портал. URL: https://dbr.gov.ua/news/dbr-vikrilo-dvoh-posadovciv-zsu-na-organizacii-korupcijnnoi-shemi-u-stolichnomu-ta-volinskomu-tck?fbclid=IwY2xjawls-LVleHRuA2FlbQlXMAABNHX7WKD4MzwyXclj6ibZwneb3k85d3GJq0y88YBk7rrgXIDNYCnLZw4q2HQ_aem_ohiuM7dFVfBVBF9wgvsDQ (дата звернення: 20.07.2025); Поляков І. С. Деякі особливості корупційних схем серед військовослужбовців під час дії правового режиму воєнного стану // Правові реалії сьогодення : Матер. II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 22 травня 2025 р.) / Харківський економічний університет імені Семена Кузнеця. Харків, 2025. С. 196.

підозру отримали керівник районного ТЦК та заступник командира бригади Територіальної оборони на Закарпатті. За матеріалами слідчих Національної поліції, обидва фігуранти діяли порізно, але використовували схожі «схеми»: в обмін на хабарі пропонували військовозобов'язаним уникнути призову на підставі підроблених документів про «погане» здоров'я. Для цього посадовці забезпечували потенційних призовників фіктивними медичними висновками ВЛК про наявність тяжких захворювань. Надалі «ухилянти» використовували підробку для зняття з військового обліку та могли незаконно виїхати за межі України. Вартість таких «послуг» становила від 4000 доларів США з однієї особи¹;

4. Припинення передбачених чинним законодавством заходів з оповіщення та мобілізації щодо конкретної особи. В залежності від ступеня просування останньої «мобілізаційним процесом» залежить розмір неправомірної вигоди, яку пропонують (вимагають) працівники ТЦК та СП. За інформацією народного депутата України Ю.Яцик, за можливість уникнути мобілізації безпосередньо під час затримання на вулиці сума неправомірної вигоди становить 500 доларів США. Якщо ж справа дійшла до територіального центру комплектування, сума зростає до 3000 доларів США. Найдорожче коштує «вирішення питання» у навчальному центрі – 7000 доларів США²;

5. Отримання неправомірної вигоди за повернення до військової служби осіб, які вчинили самовільне залишення військової частини (ст. 407 КК України) та добровільно виявили бажання повернутися у зв'язку з чим мають підлягати звільненню від кримінальної відповідальності на підставі ч. 5 ст. 401 КК України³.

Наприклад, працівники Державного бюро розслідувань викрили військовослужбовців військової частини на Миколаївщині, які вимагали від військових, які самовільно залишили частину, гроші в обмін на повернення на службу. Ч. 5 ст. 407 КК України встановлює: «Особа, яка під час дії воєнного стану вперше вчинила кримінальне правопорушення, передбачене статтями 407, 408 цього Кодексу, може бути звільнена від кримінальної відповідальності в порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством України, якщо вона добровільно звернулася із клопотанням до слідчого, прокурора, суду про намір повернутися до цієї або іншої військової частини або до місця служби для продовження проходження військової служби та за наявності письмової згоди командира (начальника) військової частини (установи) на продовження проходження такою особою

¹ СБУ і Нацполіція викрили на Закарпатті очільника районного ТЦК та заступника комбрига Тероборони, які «заробляли» на ухилянтах. URL: <https://t.me/SBUkr/13317> (дата звернення: 20.07.2025).

² Ткаченко В. Корупційні тарифи в ТЦК : нардеп розкрила цінники «відкupu» від мобілізації в Україні. ЕКСПЕРТ. Український діловий портал. 2025. 18 лютого. URL: <https://expert.in.ua/society/18022025-koruptsiyni-taryfy-v-ttsk-nardep-rozkryla-tsinniky-vidkupu-mobilizatsiyi-v-ukrayini/> (дата звернення: 20.07.2025).

³ Поляков І. С. Деякі особливості корупційних схем серед військовослужбовців під час дії правового режиму воєнного стану // Правові реалії сьогодення : Матер. II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 22 травня 2025 р.) / Харківський економічний університет імені Семена Кузнеця. Харків, 2025. С. 197.

військової служби»¹. Втім, військовослужбовці вирішили зробити цю процедуру «платною». Вони пропонували бійцям за 3 000 доларів США повернення до військової служби та призначення на посаду не пов'язану з залученням до виконання бойових дій².

6. Зловживання впливом на працівників Національної поліції та військовослужбовців з метою прийняття неправомірного рішення про виключення (або не включення) зі списків осіб, що відряджаються для виконання завдань у зону бойових дій.

Так, експосадовець одного з правоохоронних органів Рівненської області, який брав гроші з колег за виключення їх зі списків на відрядження в район бойових дій. Злочинна схема діяла щонайменше з липня 2023 року. За 5 тис. доларів колишній правоохоронець обіцяв допомогти зі скасуванням відрядження на фронт на 6 місяців. Йому допомагала родичка-пенсіонерка, яка мала зв'язки серед військового керівництва. Саме через неї вносилися зміни до відповідних розпорядчих документів. Крім того, за оперативною інформацією, жінка мала спільників, які підшуковували охочих уникнути поїздки в район бойових дій³.

7. Привласнення грошових коштів службовими особами ЗСУ через організацію закупівлі товарів за завищеними цінами або товарів, необхідності у яких немає взагалі, з подальшим отриманням відсотку від сплачених з бюджету коштів за їх закупівлю у приватних суб'єктів господарювання.

Типовим в цьому випадку є приклад функціонування цілої злочинної організації, яка заволодівала бюджетними коштами, виділеними на закупівлю харчових продуктів для Збройних Сил України. Масштабну корупційну схему з розкрадання грошей, виділених на харчування військових та курсантів ЗСУ, організував мешканець Одеси у січні 2024 року. Він створив два товариства, які були зареєстровані на підконтрольних йому менеджерів. Завдяки перемозі у тендерах підприємства отримували право постачати харчові продукти для ЗСУ. Далі організатор налагоджував зв'язки з військовими посадовцями, які подавали до уповноважених органів Міноборони України завищені або взагалі не потрібні заявки на продукти. У багатьох випадках до військових частин постачалися товари неналежної якості, у тому числі фальсифікати та продукти із закінченим строком

¹ Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 20.07.2025).

² ДБР викрило військовослужбовців, які вимагали хабарі за повернення із СЗЧ без юридичних наслідків для бійців / Державне бюро розслідувань : офіційний веб-портал. URL: <https://dbr.gov.ua/news/dbr-vikrilo-vijskovosluzhbovciv-yaki-vimagali-habari-za-povernennya-iz-szch-bez-yuridichnih-naslidkiv-dlya-bijciv> (дата звернення: 20.07.2025); Поляков І. С. Деякі особливості корупційних схем серед військовослужбовців під час дії правового режиму воєнного стану // Правові реалії сьогодення : Матер. II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 22 травня 2025 р.) / Харківський економічний університет імені Семена Кузнеця. Харків, 2025. С. 200.

³ На Рівненщині судитимуть експравоохоронця, який організував побори з колег за уникнення служби в районі бойових дій / Державне бюро розслідувань. Новини. 2025. 24 червня. URL: <https://dbr.gov.ua/news/na-rivnenshhini-suditimut-ekspravoohoroncyu-yakij-organizuvav-pobori-z-koleg-za-uniknennya-sluzhbi-v-raioni-bojovih-dij> (дата звернення: 20.07.2025).

придатності. Частину коштів учасники організації використовували для подальшої злочинної діяльності, а іншу – розподіляли між собою¹.

8. Привласнення майна шляхом маскування його фіктивного витрачання та службового підроблення. Так, працівники ДБР викрили масштабну схему привласнення дизельного пального у військовій частині авіаційної бригади, дислокованої на Івано-Франківщині. За даними слідства, організатором злочинної схеми був командир роти матеріального забезпечення. До протиправної діяльності він залучив командира одного з взводів та водія. Зловмисники систематично фальсифікували службову документацію, списуючи пальне нібито на потреби виконання бойових завдань, зокрема – під час повітряних тривог та зльотів авіації. Насправді дизельне пальне у великих обсягах продавалося місцевим підприємцям, у тому числі власникам громадського транспорту, за ціною 40 гривень за літр. Правоохоронці зафіксували факт реалізації однієї з партій обсягом понад 5 тон².

9. Організація фіктивного проходження військової служби. Ця схема використовується або у випадку реалізації положень ст. 81-1 КК України, (тобто при умовно-достроковому звільненні від відбування покарання для проходження військової служби), або з іміджевою метою у політичних цілях. Щодо останнього – показовим є приклад із фіктивного проходження військової служби депутаткою Дніпропетровської обласної ради. Усі дії були спрямовані на створення позитивного іміджу та отримання неправомірних виплат із державного бюджету. У 2023 році жінка вирішила «прокачати» свій політичний імідж серед електорату та колег. Вона пройшла військово-лікарську комісію, де була визнана придатною до служби. Після чого її направили до навчального центру для проходження базової військової підготовки та присвоїли первинне військове звання «солдат». До схеми вона залучила знайомого заступника командира однієї із військових частин. Той звернувся до начальника навчального центру з пропозицією посприяти депутатці бути лише в списках військовослужбовців і не брати безпосередньої участі у навчаннях. Також вона незаконно отримала виплат за службу на понад 200 тис. гривень, які регулярно витрачала на власні забаганки³.

Висновки. Підсумовуючи проведене дослідження, зауважимо, що виділені нами дев'ять типів корупційних схем є достатньо поширеними та,

¹ ДБР викрило масштабну корупційну схему розкрадання мільйонів гривень на харчах для військових / Державне бюро розслідувань. Новини. 2025. 17 червня. URL: <https://dbr.gov.ua/news/dbr-vikrilo-masshtabnu-korupcijnu-shemu-rozkradannya-miljoniv-griven-na-harchah-dlya-vijskovih> (дата звернення: 20.07.2025).

² На Івано-Франківщині ДБР викрило схему систематичного розкрадання пального, призначеного для виконання бойових завдань / Державне бюро розслідувань. Новини. 2025. 17 червня. URL: <https://dbr.gov.ua/news/na-ivano-frankivshhini-dbr-vikrilo-shemu-sistematicnogo-rozkradannya-palnogo-priznachenogo-dlya-vikonannya-bojovih-zavdan> (дата звернення: 20.07.2025).

³ ДБР викрило на Дніпропетровщині депутатку облради, яка заради іміджу почала фіктивно служити в ЗСУ / Державне бюро розслідувань. Новини. 2025. 17 червня. URL: <https://dbr.gov.ua/news/dbr-vikrilo-na-dnipropetrovshhini-deputatku-oblradi-yaka-zaradi-imidzhu-pochala-fiktivno-sluzhiti-v-zsu> (дата звернення: 20.07.2025).

не зважаючи на регулярне припинення їх функціонування працівниками ДБР, СБУ, продовжують лишатися стійкими, інституціоналізованими формами злочинної діяльності щодо експлуатації бюджетних ресурсів або фактичних можливостей, пов'язаних зі службою. Тому задача підвищення ефективності протидії їх відтворенню вимагає впровадження нових системних підходів, що передбачатимуть додаткові заходи незалежного контролю за рухом бюджетних коштів, мінімізації людського фактору у цьому процесі і т. д. Крім того, не можна не зазначити і того, що, певна річ, описані корупційні практики не є вичерпними у своїх варіаціях. Воістину – людська творчість не має меж. Тому перспективним напрямом подальших кримінологічних досліджень є як виявлення нових, менш очевидних корупційних схем, так і впровадження інноваційних механізмів в систему протидії виявленим типовим проявам відтворення корупційних практик серед військовослужбовців ЗСУ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 1000 доларів за фіктивну повістку: на Одещині поліцейські викрили 24-річного військовослужбовця РТЦК та СП на хабарництві / Головне управління Національної поліції в Одеській області : офіційний веб-портал. URL: <https://od.npu.gov.ua/news/1000-dolariv-za-fiktyvnu-povistku-na-odeshchyni-politseiski-vykryly-24-richnoho-viiskovosluzhbovtisia-rttsk-ta-sp-na-khabarnytstvi> (дата звернення: 20.07.2025).

2. ДБР викрило військовослужбовців, які вимагали хабарі за повернення із СЗЧ без юридичних наслідків для бійців / Державне бюро розслідувань : офіційний веб-портал. URL: <https://dbr.gov.ua/news/dbr-vikrilo-vijskovosluzhbovciv-yaki-vimagali-habari-za-povernennya-iz-szch-bez-yuridichnih-naslidkiv-dlya-bijciv> (дата звернення: 20.07.2025).

3. ДБР викрило двох посадовців ЗСУ на організації корупційної схеми у столичному та волинському ТЦК / Державне бюро розслідувань : офіційний веб-портал. URL: https://dbr.gov.ua/news/dbr-vikrilo-dvoh-posadovciv-zsu-na-organizacii-korupcijnoi-shemi-u-stolichnomu-ta-volinskomu-tck?fbclid=IwY2xjawIs-LVleHRuA2FlbQIxMAABNHX7WKD4MzwyXclj6ibZwneb3k85d3GJqOy88YBk7rrgXLDNYCnLZw4q2HQ_aem_ohiuM7dFVfFBVBF9wgvsDQ (дата звернення: 20.07.2025).

4. ДБР викрило масштабну корупційну схему розкрадання мільйонів гривень на харчах для військових / Державне бюро розслідувань. Новини. 2025. 17 червня. URL: <https://dbr.gov.ua/news/dbr-vikrilo-masshtabnu-korupcijnu-shemu-rozkradannya-miljoniv-griven-na-harchah-dlya-vijskovih> (дата звернення: 20.07.2025).

5. ДБР викрило на Дніпропетровщині депутатку облради, яка заради іміджу почала фіктивно служити в ЗСУ / Державне бюро розслідувань. Новини. 2025. 17 червня. URL: <https://dbr.gov.ua/news/dbr-vikrilo-na>

dnipro-petrovshhyni-deputatku-oblradi-yaka-zaradi-imidzhu-pochala-fiktivno-sluzhiti-v-zsu (дата звернення: 20.07.2025).

6. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 20.07.2025).

7. На Івано-Франківщині ДБР викрило схему систематичного розкрадання пального, призначеного для виконання бойових завдань / Державне бюро розслідувань. Новини. 2025. 17 червня. URL: <https://dbr.gov.ua/news/na-ivano-frankivshhyni-dbr-vikrilo-shemu-sistematichnogo-rozkradannya-palnogo-priznachenogo-dlya-vikonannya-bojovih-zavdan> (дата звернення: 20.07.2025).

8. На Рівненщині судитимуть експравоохоронця, який організував побори з колег за уникнення служби в районі бойових дій / Державне бюро розслідувань. Новини. 2025. 24 червня. URL: <https://dbr.gov.ua/news/na-rivnenshhyni-suditimut-ekspravoohoroncyu-yakij-organizuvav-pobori-z-koleg-za-uniknennya-sluzhbi-v-rajonі-bojovih-dij> (дата звернення: 20.07.2025).

9. Оновлення даних в ТЦК та видача меддокументації: ще 11 учасників корупційних схем отримали підозри / Національна поліція України : офіційний веб-портал. URL: <https://npu.gov.ua/news/onovlennia-danykh-v-ttsk-ta-vydacha-meddokumentatsii-shche-11-uchasnykiv-koruptsiinykh-skhem-otrymaly-pidozry-natspolitsiia> (дата звернення: 20.07.2025).

10. Поляков І. С. Деякі особливості корупційних схем серед військовослужбовців під час дії правового режиму воєнного стану // Правові реалії сьогодення : Матер. II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 22 травня 2025 р.) / Харківський економічний університет імені Семена Кузнеця. Харків, 2025. С. 195–201.

11. СБУ і Нацполіція викрили на Закарпатті очільника районного ТЦК та заступника комбрига Тероборони, які «заробляли» на ухилинтах. URL: <https://t.me/SBUkr/13317> (дата звернення: 20.07.2025).

12. Ткаченко В. Корупційні тарифи в ТЦК : нардеп розкрила цінники «відкupu» від мобілізації в Україні. ЕКСПЕРТ. Український діловий портал. 2025. 18 лютого. URL: <https://expert.in.ua/society/18022025-koruptsiijnitartyfy-v-ttsk-nardep-rozkryla-tsinnnyky-vidkupu-vid-mobilizatsiyi-v-ukrayini/> (дата звернення: 20.07.2025).

Стаття надійшла до редакції 22.07.2025

Ihor S. POLYAKOV,

PhD in Law

(Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine)

CRIMINAL ANALYSIS OF SPECIFIC CORRUPTION SCHEMES AMONG MILITARY SERVICEMEN

The article is devoted to the criminological analysis of specific corruption

schemes among military personnel that emerged after the start of Russia's full-scale armed aggression against Ukraine. Nine types of corruption schemes are identified, described and explained. It is established that they remain stable, institutionalized forms of criminal activity regarding the exploitation of budgetary resources or actual opportunities related to service. The task of increasing the effectiveness of countering their reproduction is actualized, which requires the implementation of new systemic approaches that will provide for additional measures of independent control over the movement of budgetary funds, minimizing the human factor in this process, and high-quality operational support for the activities of the Armed Forces of Ukraine.

Keywords: *war, corruption, corruption scheme, illicit gain, misappropriation of property, embezzlement, military serviceman.*